

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO-665853-I/II/MO

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 3.03.2011

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości

Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęła skarga obywatela dotycząca realizacji uprawnień przez przewodniczącego prowadzącego posiedzenie w sprawie, w której skarżący występuje w procesie cywilnym jako powód. Problem przedstawiony przez skarżącego dotyczy możliwości utrwalania przebiegu rozprawy za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk. Jak podaje skarżący, przed rozpoczęciem jawnej rozprawy przewodnicząca nakazała wyłączenie wszystkich urządzeń nagrywających jako podstawę wskazując ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Dz.U.01.98.1070 z dnia 12 września 2001 r., z późn. zm. dalej: u.s.p.).

Na skutek tej skargi Rzecznik przeanalizował również doniesienia prasowe dotyczące problemów z rejestracją przebiegu rozprawy. Okazuje się, że jeszcze przed dokonaną w 2010 r. nowelizacją przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (dalej: K.p.c.) w tym zakresie, problem nagrywania przebiegu rozprawy przez strony był szeroko dyskutowany. Z jednej strony, z uwagi na dyskrejonalną władzę przewodniczącego kierującego przebiegiem posiedzenia (np. art. 155 K.p.c, art. 48 § 1 u.s.p.), wywodzono stanowisko, w myśl którego nagrywanie przebiegu rozprawy przez strony bez zgody sędziego jest niedopuszczalne. Jako argument wskazywano również, że druga strona uczestnicząca w postępowaniu może sobie nie życzyć nagrywania (P. Górecki, *Protokolant czy magnetofon*, „Rzeczpospolita”, wydanie elektroniczne z dnia 21 lutego 2008 r., www.rp.pl). Pojawiały się jednak także liczniejsze głosy za dopuszczalnością nagrywania

przez strony przebiegu rozprawy (np. J. Sobczak w wywiadzie dla „Rzeczpospolitej”, M. Domagalski, *Protokolant ma być lepszy od magnetofonu*, wydanie elektroniczne z dnia 13 lutego 2008 r., www.rp.pl), wskazujące, że przypadku rejestrowania przebiegu rozprawy jawnej obowiązują ogólne regulacje o dostępie do informacji publicznej (także A. Pander, *Strony mogą nagrywać rozprawy*, „Rzeczpospolita” wydanie elektroniczne z dnia 6 marca 2008 r., www.rp.pl).

Ustawą z dnia 29 kwietnia 2010 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U.10.108.684 z dnia 18 czerwca 2010r.) dokonano m.in. nowelizacji przepisów regulujących przebieg posiedzeń sądowych. Zgodnie z obecnym brzmieniem przepisu art. 157 § 1 K.p.c. z przebiegu posiedzenia jawnego protokolant sporządza protokół. Protokół sporządza się, utrwalając przebieg posiedzenia za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk oraz pisemnie, pod kierunkiem przewodniczącego, zgodnie z art. 158 § 1. Jednak § 1¹ tego przepisu dopuszcza sporządzanie protokołu wyłącznie pisemnie, pod kierunkiem przewodniczącego, jeżeli ze względów technicznych utrwalenie przebiegu posiedzenia za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk albo obraz i dźwięk nie jest możliwe. Stąd powstaje pytanie, czy w sytuacjach opisanych w art. 157 § 1¹ K.p.c, które jak wynika z otrzymanej skargi mają miejsce, strona ma prawo do rejestrowania przebiegu jawnego posiedzenia. Pomimo nowelizacji, przepisy K.p.c, a także ustawy o sądach powszechnych oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U.07.38.249, z dnia 2 marca 2007 r.) problemu tego jednoznacznie nie rozstrzygają.

W ocenie Rzecznika, brak w Kodeksie postępowania cywilnego przepisów takich, jak zawartych w procedurze karnej (art. 358 Kodeksu postępowania karnego), uzależniających możliwość rejestrowania przebiegu rozprawy od zgody przewodniczącego oraz brak w innych aktach prawnych regulacji zakazujących takiego zachowania stron, czyni rejestrację dźwiękową przebiegu rozprawy, nawet bez zgody przewodniczącego, dopuszczalną. Z uwagi jednak na możliwość stosowania przez sądy w stosunku do uczestników postępowania instrumentów policji sesyjnej w przypadkach zakwalifikowania utrwalania przebiegu rozprawy bez uzyskanej zgody jako zakłócenia przebiegu postępowania, względ na ochronę wolności i praw obywatelskich przemawia

za koniecznością jednoznacznego uregulowania dopuszczalności takich działań w przepisach prawa powszechnie obowiązującego.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 Nr 14, poz.147 z późn. zm.), uprzejmie proszę Pana Ministra o rozważenie podjęcia stosownej inicjatywy legislacyjnej w zakresie przedstawionego wyżej problemu. Będę również wdzięczna dodatkowo za przedstawienie informacji o aktualnym stanie prac nad rozporządzeniem mającym określić rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania dźwięku albo obrazu i dźwięku, sposób sporządzania zapisów dźwięku albo obrazu i dźwięku oraz sposób identyfikacji osób je sporządzających, jak również sposób udostępniania oraz przechowywania takich zapisów.

Łaura Wynary Szewcuk

Jana Jędrzejko